

Sygn. akt IV CSK 653/10

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z wniosku N. Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.
przy uczestnictwie Elżbiety W. i Wojciecha W.

o wpis,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 października 2011 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Wojciecha W.

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.

z dnia 3 grudnia 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wnioskodawca N. Bank S.A. wniósł o wpisanie w dziale II księgi wieczystej [...] Elżbiety W. i Wojciecha W. w udziałach po ½ w miejsce wpisu na prawach wspólności ustawowej na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 2 lutego 2004 r., sygn. Akt [...], orzekającego separację małżonków Elżbiety W. i Wojciecha W.

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w W. dnia 5 listopada 2008 r. uwzględnił wniosek i zmienił wpis w dziale II wymienionej wyżej księgi wieczystej w ten sposób, że wykreślił wpis „wspólność ustawowa majątkowa małżeńska”, a w to miejsce wpisał udziały dotychczasowych współwłaścicieli po ½. Po rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza sądowego, Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2009 r. zaskarżony wpis utrzymał w mocy.

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 2009 r., Sąd Okręgowy w G. oddalił apelację uczestników Elżbiety W. i Wojciecha W. od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 29 kwietnia 2009 r. W ocenie Sądu drugiej instancji, wnioskodawca był legitymowany do złożenia wniosku w sprawie. Krąg osób legitymowanych czynnie do złożenia wniosku – do których należy także wierzyciel – jest określony w art. 626² § 5 k.p.c. Ustawodawca, ograniczając zakres podmiotowy osób legitymowanych do złożenia wniosku wieczystoksięgowego, nie ograniczył przedmiotowo zakresu tych wniosków. Jedynie w odniesieniu do wierzyciela wymagane jest, aby przysługiwało mu prawo, które podlega ujawnieniu w księdze wieczystej. Wierzyciel, którego wierzytelność została stwierdzona tytułem wykonawczym lub który na podstawie czynności prawnej stał się wierzycielem właściciela bądź użytkownika wieczystego nieruchomości i którego wierzytelność może zostać lub została zabezpieczona hipoteką, może ujawnić to prawo w księdze wieczystej przez wpis hipoteki. W ten sposób wierzyciel taki wykazuje swoją legitymację do złożenia wniosku o wpis w księdze wieczystej. Wnioskodawca był wierzycielem jednego ze współwłaścicieli, których prawa były ujawnione w księdze wieczystej [...] - Wojciecha W., a wierzytelność stwierdzona była tytułem wykonawczym a nadto egzekwowana, nie była kwestionowana, a nawet przyznana przez apelujących. W tym stanie rzeczy, wnioskodawca wykazał swą legitymację

jako wierzyciel, któremu służy prawo, które może być wpisane w księdze wieczystej, a tym samym był legitymowany do złożenia też wniosku o wpis w zakresie prawa własności.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego uczestnik Wojciech W. w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zarzucił naruszenie:

- art. 626² § 5 zd. pierwsze k.p.c. przez błędne przyjęcie, iż wnioskodawca, któremu przysługuje prawo, które może być wpisane w księdze wieczystej (hipoteka, ostrzeżenie o prowadzonej egzekucji), jest uprawniony do złożenia wniosku o wpisanie w księdze wieczystej również innych praw, a mianowicie, że może żądać wpisania w dziale II księgi wieczystej, że własność tej nieruchomości przysługuje dłużnikowi wierzyciela i małżonkowi dłużnika na prawach współwłasności w częściach ułamkowych (z określeniem udziałów przysługujących każdemu z małżonków), a nie na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej - przez błędne przyjęcie, iż wnioskodawca, jako wierzyciel dłużnika, może złożyć wniosek o wpis w dziale II zmian w treści prawa własności, mimo że nie posiada żadnego prawa, które podlega ujawnieniu w dziale II księgi wieczystej;
- art. 626² § 5 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. przez błędne przyjęcie, iż wnioskodawca, któremu przysługuje prawo, które może być wpisane w księdze wieczystej (hipoteka, ostrzeżenie o prowadzonej egzekucji), jest uprawniony do złożenia wniosku o wpisanie w księdze wieczystej również innych praw, a mianowicie, że może żądać wpisania w dziale II księgi wieczystej, że własność tej nieruchomości przysługuje dłużnikowi wierzyciela i małżonkowi dłużnika na prawach współwłasności w częściach ułamkowych (z określeniem udziałów przysługujących każdemu z małżonków), a nie na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej - przez błędne przyjęcie, iż wnioskodawca, jako wierzyciel dłużnika, może złożyć wniosek o wpis w dziale II zmian w treści prawa własności, mimo że nie posiada żadnego prawa, które podlega ujawnieniu w dziale II księgi wieczystej;

- art. 385 k.p.c. w zw. z art. 626² § 5 zd. pierwsze k.p.c. i z art. 13 § 2 k.p.c. przez oddalenie apelacji mimo zasadności podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 626 § 5 k.p.c.;
- art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez nierozpoznanie podniesionego w apelacji zarzutu sprzeczności pomiędzy zebrany w sprawie materiałem dowodowym, a ustaleniem przez Sąd pierwszej instancji, że wpis wzmianki o egzekucji wobec obu małżonków jest zgodny ze stanem faktycznym;
- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez brak przytoczenia i oceny – w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – wszystkich zarzutów apelacji, w szczególności przez brak odniesienia się do wyżej wymienionego zarzutu dotyczącego sprzeczności pomiędzy zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym a ustaleniem przez Sąd pierwszej instancji, że wpis wzmianki o egzekucji wobec obu małżonków jest zgodny ze stanem faktycznym.

Uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie zasługiwały na uwzględnienie, łączące się ze sobą, zarzuty naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. Wbrew bowiem stanowisku skarżącego, Sąd Okręgowy przyjął, zgodnie z zarzutem zawartym w apelacji uczestników postępowania, że wnioskodawca nie jest wierzycielem Elżbiety W. i Wojciecha W., lecz jedynie uczestnika Wojciecha W. Ustalenie to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, w którym Sąd Okręgowy stwierdził, że „okoliczność, iż wnioskodawca był wierzycielem jednego ze współwłaścicieli, których prawa były ujawnione w księdze wieczystej [...] – Wojciecha W., a wierzytelność stwierdzona była tytułem wykonawczym a nadto egzekwowana, nie była kwestionowana, a nawet przyznana przez apelujących”. W konsekwencji stan faktyczny, stanowiący

podstawę rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, został ustalony zgodnie z zarzutem apelujących, mimo że Sąd Okręgowy wprost tego tak nie wyartykułował.

Nie był także uzasadniony zarzut naruszenia art. 626² § 5 zd. pierwsze k.p.c. Zgodnie z art. 626¹ § 2 k.p.c., uczestnikami postępowania oprócz wnioskodawcy są tylko te osoby, których prawa zostały wykreślone lub obciążone bądź na rzecz których wpis ma nastąpić. Z art. 626¹ § 2 k.p.c. nie wynika, kto może być wnioskodawcą w sprawie o wpis, co jest przedmiotem odrębnej regulacji zawartej w art. 626² § 5 zd. pierwsze k.p.c., według którego wniosek o dokonanie wpisu może złożyć właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty, osoba, na rzecz której wpis ma nastąpić, albo wierzyciel, jeżeli przysługuje mu prawo, które może być wpisane w księdze wieczystej. Przepis ten określa krąg osób legitymowanych do złożenia wniosku o wpis w księdze wieczystej. Inne osoby, niewymienione w tym przepisie, nie są legitymowane do wystąpienia z wnioskiem o wpis prawa w księdze wieczystej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2006 r., V CSK 133/06, nie publ.). Przepis ten zastąpił poprzednio obowiązującą regulację zawartą w art. 38 ust. 3 u.k.w.h., według której wniosek o wpis mógł być złożony przez osobę, której prawo miało być wpisem dotknięte. Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że art. 626² § 5 k.p.c. ma charakter ogólny i nie ogranicza w stosunku do wierzyciela jego uprawnienia do złożenia jedynie wniosku o wpis (wykreślenie) prawa przysługującego wierzycielowi. W art. 626² § 5 k.p.c. – w odniesieniu do wierzyciela, będącego wnioskodawcą – mowa jest jedynie o tym, aby przysługiwało mu prawo, które może być wpisane w księdze wieczystej. Niewątpliwie wniosek wierzyciela o wpis w księdze wieczystej musi być związany z prawem przysługującym wierzycielowi, może więc dotyczyć także wpisu w dziale II księgi wieczystej, jeżeli wpis taki ma wpływ na określenie zakresu przedmiotowego i podmiotowego prawa wierzyciela, które może być, bądź już zostało, ujawnione w księdze wieczystej. Wpis może również zmierzać do umożliwienia realizacji innych uprawnień przysługujących wierzycielowi, np. prowadzenia egzekucji z nieruchomości, czy też – jak miało to miejsce w rozpoznanej sprawie – z ułamkowej części nieruchomości.

Wnioskodawca, na podstawie posiadanego tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko Wojciechowi W., jest wierzycielem uprawnionym do wpisu

hipoteki przymusowej na udziale dłużnika w tej nieruchomości. Ujawnienie w dziale II księgi wieczystej w miejsce wpisanej tam wspólności ustawowej udziałów ułamkowych uczestników w prawie własności nieruchomości jest niezbędne dla możliwości wpisu w księdze wieczystej prawa wierzyciela w postaci hipoteki przymusowej i określenia jego granic przedmiotowych i podmiotowych (do udziału dłużnika w nieruchomości) w związku z orzeczeniem przez sąd separacji między dłużnikiem i jego małżonką (uczestnikami postępowania). Ponadto wnioskodawca, jako wierzyciel dysponujący tytułem wykonawczym, jest również uprawnionym do prowadzenia – po zniesieniu ustawowej wspólności majątkowej – egzekucji z ułamkowej części nieruchomości należącej do dłużnika Wojciecha W. (art. 1004 k.p.c. w zw. z art. 921 i nast. k.p.c.), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr [...]. Ponieważ, ujawnione w księdze wieczystej zajęcie nieruchomości, dotyczyło nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego, podjęcie dalszych czynności egzekucyjnych byłoby dopuszczalne jedynie na podstawie tytułu wykonawczego przeciwko obojgu małżonkom (art. 923¹ § 1 k.p.c.), co w związku z orzeczeniem separacji między nimi, nie było możliwe. Skutkiem tego orzeczenia była możliwość prowadzenia egzekucji przez wnioskodawcę tylko z określonego udziału Wojciecha W. (dłużnika) w wyżej wymienionej nieruchomości.

Nie jest także zasadny argument podniesiony w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, że przeciwko przyznaniu wierzycielowi legitymacji do złożenia wniosku o ujawnienie w dziale II księgi wieczystej zmian polegających na ustaniu ustawowej wspólności majątkowej i przekształcenia jej we współwłasność ułamkową przemawiała możliwość późniejszego (po ustaniu wspólności ustawowej) podziału majątku wspólnego z ustaleniem nierównych udziałów między małżonkami w majątku wspólnym. Pomijając, że z dokumentów ocenianych w postępowaniu wieczystoksięgowym nie wynikała taka okoliczność, to niewątpliwie mogła ona powstać dopiero po ustaniu wspólności ustawowej wskutek orzeczenia przez sąd separacji, co może być wykazane odrębnym dokumentem. W odniesieniu do analizowanej kwestii aktualne pozostaje również stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2001 r., III CZP 216/2001 (OSNC 2002, nr 1, poz. 4), że prawomocny wyrok orzekający rozwód może być podstawą wpisu w księdze wieczystej współwłasności w częściach

ułamkowych na rzecz byłych małżonków. Orzeczenie o separacji – w odniesieniu do ustawowej wspólności majątkowej małżonków – wywołuje te same skutki materialnoprawne, jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód (art. 61⁴ § 1 k.r.o.), w tym więc, z chwilą ustania wspólności ustawowej, skutek określony w art. 43 § 1 k.r.o., według którego oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym.

Z tych względów nieuzasadniony był także zarzut naruszenia art. 385 k.p.c. w zw. z art. 626² § 5 zd. pierwsze k.p.c. i z art. 13 § 2 k.p.c. przez bezzasadne, zdaniem skarżącego, oddalenie apelacji.

Uwzględniając powyższe, skarga kasacyjna, jako nieoparta na uzasadnionej podstawie, podlegała oddaleniu (art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).